

ΜΙΚΡΟΚΟΣΜ'ΟΙ

ΑΠΟ ΠΑΙΔΟ

— Μάννα, μὲ κακογέννητες! Κατάρτα μου έγινε τὸ κοιλοπρόνεμά σου. Κ' ἤρθε ἡ Κατάρτα μάγισσα κ' ἡ Θλίψη κ' ἡ Ἀρρώστεια, καὶ σὺ προσκέφαλό μου κάθισαν. Κι' ὅταν σηκώθηκα καὶ πήρα τὸ δρόμο τῆς ζωῆς, ἐκείνες μ' ἀκολούθησαν. Καὶ δὲν ἄφησαν πειὰ τὴ συντροφιά μου. Ἀπὸ τότε, ἀπὸ τὴν ὄρα ποῦ γεννήθηκα, ἔχω μαζί τους ἄγριον πόλεμο. Γυρεύω νὰ λευτερωθῶ. Καὶ παραδίνονται στὰ χέρια τους, ἀδύνατος καὶ νικημένος.

Ἡ ζωὴ μου φεύγει ἀπὸ κάθε πόρο τῆς ψυχῆς μου. Νοιώθω ἀτέλειωτο τὸ λιγοθύμισμα ποῦ νοιώθει κάθε πνοὴ τὰ μεσημέρια. Διψῶ τὸ δροσίωμα ἄγνωστης πηγῆς, ποῦ ἡ δόξα μου, ἂν καὶ τὴ μαντεύει γύρω της, δὲν τὴ βροῖκει. Ἀπόκρυφο λιποθύρι βράζει μέσα μου. Ἡ νύχτα; Μὲ παγώνει. Κ' οἱ αὐγὲς καὶ τὰ ἠλιοδύσματα στερεύνουνε γιὰ μένα τῆς χαρῆς τους.

— Τὰ μάγια σὺ πάθος σου δὲν ἔχουν πέραση, οὔτε τὰ γιατρικά. Γνώρισα καλά ἐγὼ τὸν πατέρα σου. Ἦταν ἀρματολός. Ἦτανε πειράτης! Ἡ ζωὴ του ἔλυσε στὸν πόλεμο. Τὸ κορμί του ψήθηκε στὴ φωτιά. Τὰ μάτια του διψοῦσαν αἷμα. Ἀγριεμένοι πόθοι, ὄνειρα παράβολα περνοῦσαν ἀπὸ τὴν ψυχὴ του. Κι' ὅ,τι ἀποφάσιζε, ἂς ἦταν ὑπεράνθρωπο, ἤθελε νὰ τ' ἀπολάβῃ. Καὶ κνηγοῦσε τὸ σκοπὸ του μὲ τὴν ὁρμὴ τοῦ ξεροπόταμου, ποῦ ἡ βροχοπλημύρα τὸ φουσκώνει.

Ἦταν ἄνθρωπος ἀταίριαστος. Σκληρὸς καὶ πολυχαϊδευτής. Ἡ ὁρμὴ του θάνατος. Σὲ τέτοια στιγμή τὸν ἀντίκρουσα καὶ τρώμαξα. Ἦγε νὰ μὲ πεθάνῃ ὁ κεραυνός του. Κ' ἔτριξε ἐμένα, ἀγουρογέννητο, φτωχό μου ἀγόρι! Πόσο σ' ἀγάπησε κ' ἔλπιε νὰ τοῦ μοιάσης! Πέθανε μὲ τὸν πόνο πῶς δὲ θὰ σὲ χαρῆ παληκάρη μὲ τὸ σπαθὶ σὺ πλάγι του! Καὶ δὲ σὲ χάρηκε! Μῆτε καὶ τοῦμοιασες, ἀλοι!

Παῖδι μου, εἶσαι τὸ γέννημα τ' ἀνάξιο ἐκνεοῦ τ' ἀντριωμένον. Φταῖς ἐσύ.

Ο ΑΛΥΤΙΣΤΟΣ

Γνώρισα ἓνα δικαστὴ αὐστηρόν, τὸ στόλισμα τῶν

δικαστῶν. Ἡ τρομάρα τοῦ ἀθῶου ποῦ ἔπεφτε στὰ χέρια του. Τὸ σκιάχτρο κάθε ἐνόχου.

Ἐνῶ περνοῦσε τὸ δρόμο ψηλός, λιγνός, δλόσιος σὰ μονοκόμματος, θὰ πίστευες πῶς ἦταν τῆς ἰδίας τῆς ἱερῆς Δικαιοσύνης ἢ σεβάσμα πατερῖτα, ποῦ κατὰμαυρα ντυμένη ἔβγαυε περίπατο.

Ἐβγαυε περίπατο ὄχι σ' ἀνοιχτά, μῆτε στὰ ξέφωτα πλατύδρομα ὁ δικαστής. Ἀγαποῦσε τὰ στενά τὰ κατατόπια. Ἦταν ἄνθρωπος λοξός· ἦτανε μονόπλευρος.

Ἐἶχε κ' ἄλλη ἀδυναμία ὁ δικαστής. Ἀγαποῦσε τῆς μισοκλεισμένης θύρας. Οἱ θύρες οἱ δροῦνοιχτες δὲν τοῦ ἄρεγαν. Οἱ μισοκλεισμένες τὸν τραβοῦσαν. Κ' ἤξερε νὰ γλιστρήνῃ ἀνάμεσόν τους τεχνικὰ κ' ἀθόρυβα ὅπως θὰ γλιστροῦσε γάτα. Καὶ δὲν εἶχε μῆτε τ' ἀνήσυχον ἐκεῖνο δειλισμα τῆς γάτας ποῦ περνοῦσε μισοκλεισμένη θύρα.

Ἐτυχε νὰ λάβω τὴν ἀνάγκη κάποτε τοῦ δικαστῆ. Θέλησα νὰ τὸν παρακαλέσω γιὰ μιὰ παλιόγρια, ποῦ γύρευε τὸ δίκιο τῆς κλαίοντας σιτοῦς δρόμους. Ὁ δικαστὴς ἀγριωπὸς μὲ δέχτηκε στὴ θύρα του, μισάνοιχτη.

— Ἔερω γιατί ἤρθες! μοῦ φώναξε βλέποντας ἀπὸ μέσα. Ἡ καρδιά μου εἶναι σφαιριστὴ σὲ κάθε χάρη! Μάταια τὰ παρακάλια! Καὶ φτηνὰ τὰ δίκρια!

Δειλός, περίμενα νὰ μοῦ κλείσῃ τὴ θύρα κατὰ πρόσωπο. Κι' ὅμως τὴν ἄφησε μισοκλεισμένη, σὰ φάκα ποῦ φοβέριζε. Καὶ δὲν τὴν ἔκλεισε, ἴσως γιατί δὲν εἶχε τίποτα νὰ πιάσῃ.

Μιὰ νύχτα πάλι, σὺ σιοτάδι μέσα, περνοῦντας ἀπὸ δρόμο ἐρημικόν, εἶδα τὸ δικαστὴ νὰ βγαίῃ ἀπὸ μιὰ μισανοιγμένη θύρα μὲ προφύλαξη. Ἐμοιαζε σὰν ἴσκιος ἀσάρκος· καὶ προχωροῦσε κ' ἔσβυνε· καὶ γίνονταν ἀχνός ἀπὸ μπροστά μου. Ἐτριξε καὶ τὸν ἔφτασα.

— Καθὼς βλέπω, τοῦ εἶπα σιγά, ἦρε ἀκρόαση στὴν καρδιά σου ἢ χάρη ποῦ ἔχει καὶ νὰ δώσῃ κάτι. Ἐκεῖ δὲν κάθεται μιὰ ζωντοχήρα ποῦ θέλει νὰ πάρῃ διαζύγιο;

ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ

Μέτωπο πλατὺ, ἀρβανίτικο. Ἀφτιά μεγάλα, κρεμαστὰ — ἄγνωστο ἀπὸ ποῦ κρέμονται καὶ βαστοῦνε. Μύτη ολαβική. Σκλάβου κορμοστασιά, γιατί βαθαίνει ἀκόμα ἀπάνου τῆς ὀστικῆς τοῦ Γιαντίσραου καὶ

τοῦ Σταχῆ. Αἷμα ἑλληνικό, θρεμμένο μὲ τὰ μάρμαθα τοῦ Μαραθῶνα. Νοῦς ὀμηρικός!

Καὶ γυρίζει ὁ σύντροφός μου, Ἕλληνας ποῦ ἔχει τ' ὄνομά του καύκημα, καὶ δὲ βροῖκει ἄλλη δουλειὰ στὰ καφφενεῖα, παρὰ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴν καταγωγή του τὴν εὐγενική καὶ γιὰ τοὺς παλιούς του τοὺς προγόνους.

Ὅχι τοὺς ταπεινοὺς ἐκείνους, ποῦ τραγοῦδωντας τὰ φτωχικά τους τὰ τραγούδια, πολέμαγαν ὄσο ζοῦσαν μὲ τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ τοὺς ἄλλους, ποῦ εἶναι μακρὰ ἀπὸ μᾶς τόσο στὰ χρόνια ὄσο καὶ στὴ δόξα. Ἐχουν ὅμως τὸ χάμισμα πῶς μίλησαν τὴ γλῶσσα ἐκείνη, τὴν ἀθάνατη, τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων ἴσα ἴσα!

Κ' ἓνα κατὸ μονάχα μᾶς ἔκαμαν τὰ χρόνια τῆς σιλαβιάς. Μᾶς χάλασαν αὐτὴ τὴ γλῶσσα. Ἄς ὄφεται κ' ὁ Φράγκος κ' ὁ Ἄρβανίτης κ' ὁ Γιαντίσραος! Κι' ὁ ἴδιος ὁ Σταχῆς, ποῦ ἔπαιρνε τὴ νύφη καὶ τὴ χαιρόνταν πρωτότερα ἀπὸ τὸ γαμπρό. Αὐτοὶ μᾶς χάλασαν τὴ γλῶσσα μας, τὴ γλῶσσα τὴν παμπάλαιη καὶ τόσο νειά. Γλῶσσα παρθένα. Καὶ τώρα γλῶσσα χαλασμένη.

Πρέπει λοιπόν, ἂν εἶμαστε ἄξιοι νὰ λεγώμαστε Ἕλληνες, νὰ τὴ γυρίσωμε στὴν παλιὰ τῆς ὀμορφιά, κ' ἀκόμα καὶ στὴν παρθενιά της, μὲ τὸ στανιό. αὐτὴ τὴ γλῶσσα. Γιατ' εἶναι ἡ μόνη μας ντροπὴ στῆς δόξες μας τῆς τόσες αὐτὴ ἡ γλῶσσα. Κι' ἂν εἶμαστε ἄξιοι νὰ λεγώμαστε Ἕλληνες, πρέπει πρώτα κ' ἀρχῆς νὰ ἐξελληνίσωμε τὴ γλῶσσα μας. Κ' εἶσι μοναχὰ θὰ ἐξελληνιστοῦμε διότιελα κ' ἐμεῖς. Καὶ θὰ γίνωμε Ἕλληνες ἀληθινοί. Ἕλληνες καθαροὶ καὶ ξεκαθαρισμένοι. Καὶ τῶν προγόνων μας σωστοὶ ἀπόγονοι. Τὰ χρόνια μοναχὰ ποῦ πέρασαν θὰ μᾶς μολοδίσουν νὰ γίνωμε κ' οἱ ἴδιοι πρόγονοί μας!

Ἐτοι μιλοῦσε ὁ σύντροφός μου, ἓνας ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τοὺς καθαρούς, ποῦ βόσκουνε νυχτόμερα στὰ καφφενεῖα.

ΟΠΟΙΟΝ ΠΑΡΗ Ο ΧΑΡΟΣ

Οἱ κλέφτες ἔχουν σύναξη. Στὸν Ἀηλιᾶ στὸν πλάτανο ἔστρωσαν τὸ τραπέζι. Κ' ἔφαγαν κ' ἤπιαν. Κ' ὕστερα ἔστρωσαν καὶ σὺ τραπεζοῦδι. Καὶ κλάψανε τὸν πόνο τους. Κ' εἶπανε τὰ παράπονά τους.

Στὸ ξάναμμα τοῦ τραγοῦδιου πευτεῖται ὀρθός ὁ Καπετάνος. Τραβᾶει ἀπ' τὸ ζουνάρι τὴν πιστόλα καὶ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(Ἀπὸ τὸ «Mercur de France» 1 τοῦ Ἀπρίλη 1905)

Ὁ φιλελληνισμὸς εἶναι γαλλικὴ μόδα, μόδα περασμένη, σὰν ὅλες οἱ αὐτόματες κ' ὄχι πολὺ στοχαστικὲς μανιές ποῦ εἶναι στὸ χαραχτήρα μας.

Ἕλληνες, Ἴταλοί, Πολωνοί, Ἰρλαντέζοι, Μπόεροι, καθένας ἀπὸ τοὺς λαοὺς αὐτοὺς μὲ τὴν ἀράδα του, καὶ στὴν ὄρα του, χάρηκε, σ' ἐμᾶς ἰδῶ, δημοτικότητα. Ἡ γενναιοψυχία μας εἶναι σὰ μιὰ πόρτα ποῦ ἀνοίγοι κλεί, φτάνει μοναχὰ νὰ ξέρῃς νάμπης μέσα, σὰν τύχη καὶ σ' ἀνοιχτῆ. Ὅποιος δὲ μᾶς νοιώθει, εὐκόλα βροῖκει ἀφορμὴ παραπόνου ἀπὸ μέρους μας. Μολταῦτα, κάθε ποῦ τὸ φέρν' ἡ ὄρα, δείχνουμε τὸ αἶσθημά μας, κ' ἀδιαφορεῦτο, τόσο ὀρητικὰ, ποῦ, δίκαια ἢ ἄδικα, μὲ παρὰδοση ζετιλόχτηκε γιὰ λογαριασμὸν μας καὶ μᾶς διαλαλεῖ καὶ μᾶς καθιερώνει· ὑπερασπιζόμεστε τὴν Ἀνθρωπότητα.

Ὅμως ὁ φιλελληνισμὸς μας, ἐξαιρετικὰ, δείχτη-

κε πὶὸ μακρόζωος, ἂν ὄχι μέσα στὸ λαό, τοῦλάχιστο ἀνάμεσα στυὺς λεγόμενους γραμματισμένους· γιατί' εἶναι καὶ πὶὸ δύσκολος νὰ ξεδιαλυθῆ μέσα στὴν ψυχὴ μας.

Βέβαια πῶς καὶ τώρα, σὰν πάντα, τὸ θέμελο τοῦ φιλελληνισμοῦ μας εἶναι ἡ εὐαισθησία· ὅμως ἡ εὐαισθησία αὐτὴ δὲν πήγασε ἀπὸ μόνες τῆς ἀτυχίης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ· εἶσι βαστιέται, γιατί' ἔφρεται πρὸ παντός ἀπὸ τὴ λατρεία ποῦ καθένας, ὅπως δῆποτε μορφωμένος, χρεὸς του νομίζει νάχη γιὰ τὴν Ἀρχαιότητα.

Δὲ μᾶς συγχινούνε πιά σχεδὸν οἱ ἱστορίες τῆς σκλαβωμένης Ἑλλάδας· κ' ἀνίσως μένουμε ἀκόμα κάπως συγκαταβατικοὶ πρὸς τοὺς νέους Ἕλληνες, αὐτὸ τὸ κάνουμε μόνο γιὰ νὰ φαινόμεστε εὐγενικοὶ πρὸς ἀνθρώπους ποῦ μᾶς διαλέξαν ἀποκλειστικὰ γιὰ δασκάλους τους.

Μὰ πρόθυμα, μεταξύ μας, τοὺς κακολογοῦμε διασκεδάζοντας, εἶσι ἀπὸ πείσμα γιατί' δὲν εἶδαμε ἀκόμα ν' ἀναστηθοῦν ἀνάμεσόν τους Περικλῆδες καὶ Θεμιστοκλῆδες, Αἰσχύλος κ' Εὐριπίδης.

Μερικοί, ποῦ μᾶς λένε πῶς ταξίδεψαν κ' ὄλας, βροῖκουνε τοὺς Τούρκους καλῆτερους, καὶ δὲ βροῖκουνε ἓνα λόγο γιὰ τὸ Μορεάς, ἴσως γιατί' εἶναι γερός ποιητής.

Καὶ ξεθυμαίνου, ἐγκωμιάζοντες τὸν Ὀμηρο, ποῦ πολλοὶ Γάλλοι δὲν τὸν ἔχουνε διαβάσει ἢ τὸν περᾶσανε μοναχὰ σὲ μετάφραση.

Οἱ πὶὸ πολλοὶ Γάλλοι, θαυμαστὲς τῶν Ἀρχαίων ἀπὸ τυρλό χρεός, μῆτε ποῦ γνωρίζουν μῆτε ποῦ καταλαβαίνου τοὺς Ἕλληνες, καὶ πολλοὶ ρωτοῦν ἀκόμα ἂν οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες εἶναι οἱ νόμιμοι ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν, ἢ ἂν δὲν εἶναι πὶὸ πολὺ, σὰν τὴ ρωμαϊκὴ γλῶσσα τους, τὸ παρδαλό ἀνακάτωμα δυσκολοπροσδιόριστων φυλῶν, ἀράδ' ἀράδα, καταχτητῶν καὶ ὑποδουλωμένων.

Καὶ μόλις ποῦ γνωρίζουν πῶς οἱ Ἕλληνες ἄλλη γλῶσσα μιλάνε κ' ἄλλη γλῶσσα γράφουν. Τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ μᾶς φανερώθηκε μόνο ἀπὸ τῆς πρόσφατης ταρᾶχῆς ποῦ προξένησε ἡ μετάφραση τοῦ Εὐαγγελίου στὴ δημοτικὴ.

Πρέπει πάντα νὰ εὐχαριστήσωμε τὴν τύχη καὶ τὸν κύριο Εὐστάθιο Ἰωάννου ποῦ ἔκαμε, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1900, νὰ μιλήσῃ ὁ Λοτὶ γιὰ τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ζήτημα.

Χάρη νάχη ὁ ταξιδιώτης ἀκαδημαϊκὸς μὲ τὴν πάγκοσμα φήμη του, ὄλοι πιά θὰ γνωρίζουν πῶς ἓνας πόλεμος ἀκατάπαυτος χωρίζει ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους· ἀφορμὴ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας ποῦ ταίριαζει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλάδα γιὰ νὰ τραβῆξῃ

μ' ἓνα πῆδημα βρίσκειται στή μέση τοῦ τραπέζιου.
—“Οποιοῦν πάρη ὁ Χάρος! φωνάζει ὁ Καπετάνος.
Καί μὲ τὸ λύκο σηκωμένον εἰσιμάζεται νὰ χορεύῃ τὸ θανάσιμο χορὸ κ' ἔπειτα νὰ ρίξῃ σὸ σαρό. Κι' ὅποιον πάρη ὁ Χάρος! Ἐν' ἀπὸ τὰ κλέφτικα συνήθεια αὐτὸ τὸ τραγικὸ παιγνίδι.

Κανένας δὲν ταραζέται. Κ' ἐνῶ κρατιέται τὸ τραγοῦδι, ἀκούγεται ἄλλη βροντερὴ φωνή. Μιλοῦσε ὁ δεύτερος τῆς συντροφιάς. Κόπηκε τώρα τὸ τραγοῦδι. “Ολοι προσέχουν σὸ λεβέντη τὸν περὶ ἀγαπημένον τους.

—“Οποιοῦν πάρη ὁ Χάρος! Καλῶς νὰ μ' εὔρη, Καπετάνε! Τὸν καρτεροῦ!

“Ο Καπετάνος εἶναι κίτρινος σὰν τὸ φλουρί. Τ' ὄπλο μένει ἀνεργο σὸ χέρι του.

— Καί πῶς τὸ ξέρεις; λέει μὲ φωνὴ ἐσφρισμένη.

— Τὸ θάνατό μου δὲ ζητᾷς; Δὲ μὲ βάνεις μπροστὰ πάντα στὸν πόλεμο; Καί θέλεις ἢ νὰ σκοτωθῶ, ἢ νὰ πέσω σκλάβος στὰ χέρια τῶν δεικτῶν. Ἀντίπροχτε σὸ γιουῦσι, ποῦ πρῶτος πήγαίνα, ἓνα βόλι ἀπὸ πίσω μου κυψάλισε τὰ μαλλιά. Μοῦ τῶστειλες ἐσὺ, τὸ ξέρω. Θέλεις νὰ μὲ σβύσης ἀπ' τὰ μάτια σου. Γιατ' εἶσαι φτονερός. Κ' εἰς' ἄψυχος. Τὰ καλύτερα παληκάρια ἐσὺ τᾶφαγες. Θέλεις νὰ φᾶς κ' ἐμένα. Ἐδῶ εἶμαι!

“Ορθὸ τὸ παληκάρι, ἔχει τὸ χέρι σὸ σπαθὶ καὶ περιμένει. “Ο Καπετάνος τὸν ἀνικροῦει μὲ λύσσα μιὰ στιγμή. Μπαίνουν στὴ μέση πολλοὶ καὶ προλαβαίνουν τὸ κακό. Καί καθίζουν πάλι τὸ πρωτοπαληκάρο στὸν τόπο του.

— Ἐμπρός! Καί τὴ χαρὰ μας! “Οποιοῦν πάρη ὁ Χάρος! λέει πρόσχαρα ἓνας ἀπὸ τοὺς συντρόφους.

Τώρα δυὸ τρεῖς φωνὲς ὑψώνονται βαρεῖες καὶ μὲ κρυφὸ φοβέρισμα.

—“Οποιοῦν πάρη ὁ Χάρος, ναί! Ἀλλὰ νὰ προσέξῃ ἓναν μοναχὰ μὴν πάρη. Αὐτὸς εἶν' ὄξω ἀπὸ τὸ θάνατο! Πρέπει νὰ ζήσῃ.

— Αὐτὸς ποῦ ξέρει ὁ Καπετάνος.

— Νὰ κυτάξῃ καλά! Μιὰ τρίχα νὰ μὴν τοῦ πειραχθῇ!

“Ο Καπετάνος ἄφωνος, ἀσάλευτος, νεκρὸς ἢ ζωντανός, φέρνει σιγὰ σὸ ζουνάρι τὴν πιστόλα. Τὰ μάτια του δὲν πιστεύουν ὅσα βλέπουν. Νομίζει πῶς ἔχασε ἀκόμα καὶ τὸ νοῦ του. “Απιστὴ ἢ συντροφιά; Δὲν τὸν θέλει καπετάνο πειά; Τὸ πρωτοπαληκάρο, αὐτὸ τὰ κάνει ὅλα! “Α!

Τραβάει τὸ σπαθὶ καὶ χύνεται ἀπάνου σὸ λε-

βέντη. Ἰσως θὰ μπορούσε νὰ τὸν ἐκδικηθῇ κ' αὐτὸν, καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους φεύγοντας. Τὴν ἴδια στιγμή δέκα πιστόλες βρόντησαν. Κι' ὁ Καπετάνος ἔπεσε πλατὺς ἀνάμεσα στοῦ τραπέζιου τὰ σκορπισμένα ἀπομεινάρια.

“Υστερα οἱ κλέφτες σιωπηλοὶ χαιρέτησαν τὸν καινούριον Καπετάνο τους.

Γ. ΒΑΣΙΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ ΚΙΝΙΝΟΥ

“Ο κ. Πατρίκιος γυρίζοντας ἀπὸ τὴν Βρυξέλλες, ποῦ πῆγε γιὰ τὸ συνέδριον τῆς ὑγιεινῆς ὡς ἀντιπρόσωπος θαρρῶ τῆς Κυβερνήσεως, μᾶς ξεφούρνισε καὶ μιὰ καινούργια ἰδέα. Νὰ φέρῃ τὸ Κράτος ἀπὸ τὴν Ἑβρώπη Κινίνο πρῶτης ποιότητος καὶ νὰ τὸ πουλῇ ἀνόθευτο καὶ φτηνὰ στὸν κοσμάκη τῆς Ἑλλάδος, ποῦ ποθαίνει (15 χιλ.) κάθε χρόνο καὶ ὑποφέρει (200 χιλ.) ἀπὸ θέρμες, πρὸ πάντων οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοί. (Ἰατρ. Μηνύτορας 18 Μαρτίου 1905).

Δὲν εἶναι παράξενο, νὰ μπεῖ σὲ ἐνέργεια ἡ λαμπρὴ ἀφτ' ἰδέα, καὶ νὰ δοῦμε τὴν Κυβέρνηση τοῦ προτύπου βασιλείου καὶ ἔμπορο καὶ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς νὰ ζυγίζουμε μὲ τὰ δράμια καὶ τὰ σπυριά τὸ κινίνο στὶς πολιτεῖες καὶ τὰ χωριά τῆς κακομοίρας Ἑλλάδος, μὲ τὴν πεποίθησιν κ' ἴσως καὶ βεβαιότητα πῶς δὲ θὰ πεθαίνουμε πιά, οὔτε θὰ εἶναι τόσοι νταλακιάρηδες ὅσοι εἶναι τώρα, ἀλλὰ θὰ μείνουμε στοὺς πέντε ἢ καὶ στοὺς δέκα ἓνας, καὶ νὰ ὁ χρυσὸς αἰῶνας γιὰ τὸ Ρωμέικο.

Βέβαια ἂν εἶτανε, νὰ γιαιτρεβοῦντανε μὲ τὸ κινίνο οἱ θέρμες, δὲ θὰ πεθαίνανε 15 χιλ. κοσμάκης οὔτε θάτανε 200 χιλ. νταλακιάρηδες στὴν ἔρμη τὴν Ἑλλάδα μ' οὔλα τὰ μελλιούνια τὴς δραχμῆς, ποῦ φέβγουμε κάθε χρόνο στὴν Ἑβρώπη γιὰ τὸ κινίνο, γιὰτὶ ἂς μείνει σίγουρος ὁ κ. Πατρίκιος πῶς οἱ ἔμποροι τὴ δουλειὰ τους τὴν ξέρουνε καλύτερα ἀπ' τὴν Κυβέρνηση καὶ τὴς ἐπιτροπῆς τῆς, (ποῦ τὴς εἶδαμε χίλιες φορές ὡς τώρα πῶς τὰ φριάνουνε σὰν πᾶν στὴν Ἑβρώπη), καὶ πῶς φέρνουνε καὶ πουλοῦνε καθαρὸ κινίνο πολὺ καθαρώτερο καὶ ἀνόθευτο ἀπὸ κείνο ποῦ θᾶφερνε καμμιά Κυβερνητικὴ ἐπιτροπὴ,

καὶ ποῦ θὰ πουλοῦσανε οἱ ὑπαλλήλοι στοὺς χωρικούς, (καὶ καμμιά ἀμφισβόλια δὲν εἶναι πῶς στοὺς ἀντικυβερνητικούς θὰ τὸ δίνανε ἀνκατωμένο μὲ ἀλίθρη ἢ ὅ,τι ἄλλο γιὰ νὰ τοὺς μάθουνε νὰ ἀντιπολέβουνται μὲ τὸ δίκιο τους τὴν πατρικὴ τους Κυβέρνηση), μὰ δυστυχῶς τὸ κινίνο δὲν τὴς γιαιτρεβεί τις θέρμες, μονάχα τὴν τσέπη μας ἀλαφραίνει, καὶ γιαιτρὸ κάθε τόσο καὶ λιγάκι βγαίνει κ' ἓνα καινούργιο γιαιτρικὸ γι' αὐτὴς τὴς ἀρρώστιας. Νὰ δὰ ποῦ κ' ἡ Πατρίς τῶν φώτων καὶ τῆς Ἰατρικῆς ἐφέβρηκε καὶ τὴν Ἀντιπλασμοδίνην, ποῦ γιαιτρεβεί κόσμο καὶ κοσμάκη στὸν κατακακῶμένο τὸ Μωριά καὶ στὴ Θεσσαλία καὶ τὴ μικρὰ Ἀσία, κ' ἂν περάσῃ καὶ τὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα, ἀντίο φτώχεια καὶ γιὰ σου κ. Τσαμαλῆ Ἑλληνα Πελετιέ!

Κ' ἀφόντας τὸ κινίνο δὲν τὴς γιαιτρεβεί τις θέρμες, καλὸ εἶτανε, νὰ τάφινκαμε στοὺς Φραντζέζους ποῦ τὸ βρήκανε, κ' ἐμεῖς νὰ ρωτούσαμε τοὺς ἀρχαιολόγους, ποῦ μᾶς ἤρθανε, μὲ τί γιαιτρεβεί τις θέρμες οἱ πρόγονοί μας, γιαιτρὶ κ' ἐκεῖνοι τὴς εἶχανε τὴς καταραμένες. Μὰ ἂν ποῦνε πῶς δὲν εἶναι γιαιτροί, ἂς μᾶς ζηγήσουνε τοῦλάχιστο, τί θέλει νὰ πεῖ ὁ Ἰπποκράτης λέγοντας α' Ὁρελλεί δὲ (τὸ λουτρόν) ἐν περιπνευμονίῃσι μᾶλλον ἢ ἐν καύσει τοῦ ἐπίπαν» ποῦ ἐγὼ θαρρῶ, πῶς ζηγιέται ἔτσι δὰ: «Τὸ λουτρὸ φελαίει πῖο πολὺ στὶς περιπνευμονίαις καὶ πρὸ πάντων στὶς κάψες=θέρμες, λοιμικῆς. Κι' ἂς τοὺς παρακαλέσουμε, νὰ μᾶς ζηγήσουνε ἀκόμα μὲ τί γιαιτρεβεί τις ὁ Μυλασσείας Ἰούλιος Ἀπελλάς, ποῦ-τανε νταλακιάρηδες θαρρῶ (πολλάκις εἰς νόσους ἐμπίπτων καὶ ἀπεψίαις χρώμενος) στὸ Ἀσκληπιεῖον τῆς Ἐπίδαυρος ἀπ' τοὺς παπάδες τοῦ Ἀσκληπιῦ ποῦ τὸν βάνανε ἀφεῦ πήχανε τὴς βίβλιές τους, κ' ἔγραψε πῶς γιαιτρεβεί τις σὲ μιὰ πλάκα, ποῦ τὴ βρήκε 25 τὸρκα χρόνια ὁ κ. Καθαδίας, γιαιτρὶ κ' ἄρτὸς μὲ κᾶτι νερὰ καταγινοῦτανε σὰν τὸν ἀπόγονό του, Παπῶ Κναίπ (κ' ἂς μὴν εἶτανε Ρωμιὸς ὁ μακαρίτης) καὶ σὰν τοὺς διαβόλους τοὺς Γκατωνέζους ποῦ λούζονται δυὸ καὶ τρεῖς φορές τὴ μέρα, ποῦ δὲν τὸ κάνουμε ἐμεῖς οἱ ἀπόγονοί τους οὔτε σὺλλη μας τὴ ζωὴ, καὶ ὕστερα δροσεροὶ καὶ φρέσκοι βάνουνε τοὺς Ρούσσους μπροστὰ, καὶ βαστοῦνε πολεμώντας 12 καὶ 14 μέρες ἀκατάπαρτα.

Ἐ καὶ νᾶτανε τὰ κρουσταλένια μας τὰ νερὰ τὸ γιαιτρικὸ στὶς θέρμες! Δὲ θάτανε θεῖο πρᾶμα, νὰ φαινότανε κ' ἐδῶ ἀκόμα τί εἶτανε ὁ κόσμος ἐκεῖνος—οἱ πρόγονοί μας—ποῦ ὁ λαὸς τὸν ξέρει καλύτερα ἀπ' τοὺς γραμματισμένους καὶ τοὺς γιαιτροὺς του

ἴσα στὸν προορισμὸ τῆς.

Σ' ἓνα φωτεινὸ ἄρθρο ποῦ τυπώθηκε κάποτε στὴ «Revue de Paris», ὁ Ψυχάρης, μπασμένος μὲσ' ἀπὸ τοὺς πρώτους στὴν ὑπόθεση, ξεχώριζε σοφὰ τὸ ζήτημα σὲ ὅλα του τὰ καθεκαστα. Ὁλόκληρο τὸ ἑλληνικὸ ἔργο του δὲν εἶναι παρὰ ἓνα ζωντανὸ ζεδιάλυμα ἀπὸ προηγήτερα, ἀπάνου στὸ ζήτημα τοῦτο. Ζεδιάλυμα ποῦ παίρνει κάπως τὴν ἄλλη ἄκρη, λένε οἱ Ἕλληνες, ὅμως ζεδιάλυμα πάντα πρὸς τὰ μελλόμενα.

“Ὅσο ἀσήμαντο κ' ἂν φαίνεται τὸ γεγονὸς τῶν ταραχῶν ποῦ σημειώω παραπάνω καὶ ποῦ μίλησε γι' αὐτὸ ὅλος ὁ τύπος, πάντα τὴν κεντρίζει τὴν περιέργεια· βλέπετε, πρόκειται γιὰ λαὸ ποῦ τὸνομά του θὰ πῆ Χάρη καὶ θὰ πῆ Ὁμορφιά, καὶ ποῦ ἀκόμα μᾶς κάνει τόσα νὰ καρτεροῦμε ἀπ' αὐτόν. Μὰ καὶ γι' αὐτὸ κανεῖς δὲν καταλαβαίνει τί λόγο εἶχε τὸ ἀντιδημοτικιστικὸ κίνημα.

Καὶ μολαταῦτα λίγη προσοχὴ χρειάζεται γιὰ νὰ παραμερίσουμε κάθε προκατάληψη, γεννημένη ἀπὸ μιὰν ἀπογοήτευση παραπολύ γλήγορη, κ' ἀπὸ κάποια ψεγάδια ἀχώριστα μὲ τὴ φυλὴ τοῦ Ὀδυσσεῖα. Τὴν προκατάληψη αὐτὴ θᾶφτανε νὰ τὴ διαλύσῃ κ' ἓνας μόνος κόκκος ἐπιστημονικοῦ νοῦ.

Γιὰ νὰ πιστέψουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ἀφελίστατα,

πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ ξαναστυλωθῇ ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα μὲσ' ἀπὸ τὰ χαλάσματα τῆς, σὸ πείσμα κάθε φυσικοῦ ζετυλιγμοῦ (ἐνῶ κ' ἐμεῖς ἀπὸ τέτοιο ζετύλιγμα βγήκαμε) πλανέσαμε τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς ρίξαμε στὸν ἄτυχον τοῦτον δρόμον τοῦ γυρισμοῦ πρὸς τὰ περασμένα.

Κι' ἀπ' αὐτοῦ πήγασε τὸ κακό ποῦ ὁ ἀκοραϊσμός» προξένησε στὴ γλῶσσα.

Ἡ ζωντανὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει τὰ φιλολογικὰ τῆς μνημεῖα. Ἐχει τὰ ποιήματά τῆς. Τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια, τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Βαλαωρίτη, τοῦ Βηλαρά, καὶ τὴν ἐργασία τῆς νέας γενεᾶς τῶν δημοτικιστῶν ἢ καὶ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀνακατωμένης γλῶσσας· μὰ δὲν εἶχε ἡ Ἑλλάδα, ὅσο ποῦ νὰ φανοῦνε οἱ δοκιμῆς τοῦ Φιλῆντα καὶ τοῦ Ροντάκη, γραμματικὴ τῆς ρωμαϊκῆς γλῶσσας.

Καὶ στὴ Γαλλία ἀκόμα, ποῦ ἡ νέα ἑλληνικὴ διδάσκειται ἐπίσημα, πρῶτος ὁ κ. Pernot προσδιώρισε σὲ βιβλίον τοὺς φωνητικούς, γραμματικούς καὶ συνταχτικούς νόμους τῆς γλῶσσας ποῦ μιλιέται, τόσο διαφορετικῆς ἀπὸ τὴ γλῶσσα ποῦ γράφεται.

Καὶ μολαταῦτα ἡ ρωμαϊκὴ αὐτὴ γλῶσσα ἢ τόσο κακολογημένη, φαίνεται, σὲ ὅποιο λάβῃ τὸν κόπο νὰ τὴν ἐξετάσῃ ἀμερόληπτα, ἢ μόνη γνήσια θυγατέρα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἢ μόνη ἀναμφι-

σβήτητη κληρονόμος τῶν δοξασιμένων Προγόνων. Μόνον πῶς μὲ ὅλη τῆς αὐτὴ τὴ συγγένεια, ἢ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι ἀνεξάρτητη, γιαιτρὶ εἶναι γλῶσσα ζωντανὴ καὶ σημερινή, γιαιτρὶ βλάστησε ἀπὸ τὰ πολλὰ μπουλιάσματα τῆς ἱστορίας ἀπάνου στὸν παλιὸ κορμὸ, ποῦ ὁ χυμὸς του κυκλοφορεῖ μέσα στὸ νέα δέντρο, καὶ μένει, ζωτικὸς.

Τῆς εὐγενικῆς καταγωγῆς τῶν νέων Ἑλλήνων ἢ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι ὁ καλύτερος τίτλος. Ἀρχίζου νὰ τὸ ἀναγνωρίζου ἐδῶ κ' ἐκεῖ· μὰ εἶναι κάποια ζητήματα ποῦ οἱ θεωρίαι κακὰ τὰ λύνουν κ' ἔχουν ἀνάγκη νὰ ὠριμάσουν ἀπὸ τὸν καιρὸ. Μόνον ἓνας Ἕλληνας μπορεῖ νὰ αἰσθηνθῇ πῶς ἐνοχλοῦν μερικὰ τέτοια ζεδιάλυματα, μὲ ὅλη τους τὴ φαινομενικὴ λογικὴ.

Β'

Ἡ ἱστορία τῶν νεώτερων ἔθνων ἀνοίγει μ' ἓνα κυριώτατο φαινόμενο. Μὲ τὴν πολιτικὴν μεταμόρφωση συμπίπτει ἡ μεταμόρφωση ἢ γλωσσικὴ.

Παντοῦ ὅπου κυριάρχησε ὁ ρωμαϊκὸς νόμος, στερέωσε καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς λατινικῆς γλῶσσας τῆς κυριαρχῆς· ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα τὴ ζωτικὴ τῆς δύναμη τὴ χρωστάει στὸν πολιτισμὸ καὶ στὴ μόρφωση